ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Lenky Krupičkové a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce: **Bc. L. R.** proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Sokolovská 855/225, Praha 9, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 9. 2018, č. j. 15 Ad 1/2018,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se zamítá.**

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce se žalobou podanou Městskému soudu v Praze (dále též „městský soud“) domáhal zrušení tří rozhodnutí žalované, kterými byla zamítnuta jeho odvolání proti platebním výměrům Pražské správy sociálního zabezpečení. Spolu s touto žalobou podal žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení advokáta.

[2] Městský soud shora uvedeným usnesením žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků i jeho návrh na ustanovení zástupce zamítl. Poukázal na to, že stěžejní podmínkou pro osvobození od soudních poplatků je nedostatek prostředků žadatele, což je skutečnost, kterou žadatel musí doložit. Žalobce na první výzvu soudu zaslal vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“ (dále jen „prohlášení“), z něhož však nebylo zřejmé, z čeho uspokojuje své základní životní potřeby. Soud proto pojal pochybnosti o

věrohodnosti uváděných údajů a vyzval jej k dotvrzení konkrétních skutečností a předložení dokladů o příjmech z podnikání za roky 2015 a 2016. Této výzvě vyhověl žalobce pouze částečně. Městský soud poukázal na konkrétní rozpory a nejasnosti v prohlášení žalobce, které nebyly odstraněny. Přestože žalobce uvádí, že je fakticky nemajetný a má pouze dluhy, na stranu druhou poukazuje na vysoké náklady spojené s uspokojováním svých potřeb. Městský soud dospěl k závěru, že žalobce věrohodným způsobem neprokázal své celkové poměry, a proto jeho žádosti ani zčásti nevyhověl.

II.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti tomuto usnesení městského soudu kasační stížnost. Je přesvědčený, že všechny požadované náležitosti řádně doložil. Dále vznáší námitky proti tomu, že byl v platebních výměrech vydaných Českou správou sociálního zabezpečení označen jako povinný. Poukazuje na to, že jeho situace je soudům moc dobře známá i z jiných řízení. Vyplývá z ublížení na zdraví, jež mu bylo způsobeno při autonehodách. Trvá na zrušení napadeného usnesení a novém rozhodnutí „*na podkladě skutečných faktů s pravdivými písemnými důkazy bez korupčního ovlivnění, zkreslení a nepodložených představ či domněnek protistrany*“. Současně požádal o přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

III.

[4] S ohledem na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, podle něhož v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek, netrval Nejvyšší správní soud na podmínce zastoupení advokátem a úhradě soudního poplatku ani v posuzované věci (srov. rozsudky ze dne 21. 6. 2017, č. j. 3 As 116/2017 - 20, ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 As 114/2017 - 63 atd.).

[5] Přestože zastoupení není v předmětné věci obligatorní, stěžovatel o ustanovení zástupce požádal. Pokud by stěžovatel splňoval zákonné podmínky, Nejvyšší správní soud by mu zástupce ustanovil. Proto o tomto návrhu kasační soud rozhodl. Podle § 35 odst. 9 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal především splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, je zřejmé, čeho se jí stěžovatel domáhá; přitom v předmětné věci se jedná o posouzení nikterak komplikované otázky, o které soud může rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 As 79/2018 - 11).

[6] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. [ú]*častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly*.

[9] Citované ustanovení pro osvobození od soudních poplatků udává tři podmínky: účastník (i) musí o osvobození požádat, (ii) musí doložit nedostatek příjmů a (iii) návrh nesmí být zjevně neúspěšný. Soudy jsou při rozhodování o osvobození od soudních poplatků předmětnými podmínkami vázány. Jen ten účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

[10] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že povinnost doložit nedostatek finančních prostředků pro úspěch žádosti o osvobození od soudních poplatků dopadá na účastníka řízení. Pokud ji nesplní, soud nezjišťuje výdělkové a majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti (viz rozsudky ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011 - 122; nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Možnost vyhovění žádosti pak vylučuje nevěrohodnost nebo neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků (např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88).

[11] Ze spisu městského soudu kasační soud zjistil následující skutečnosti. Na výzvu soudu zaslal stěžovatel vyplněný formulář prohlášení, který nebyl datovaný a neobsahoval aktuální údaje (např. v kolonce výše příjmů za poslední zdaňovací období zmínil údaje z let 2006, 2007 a 2008). Z přiloženého přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2017 vyplývá ztráta ve výši 57 990 Kč. K výzvě soudu ze dne 13. 8. 2018 stěžovatel podání doplnil. Z nového prohlášení vyplývá, že žije sám, je osobou samostatně výdělečně činnou v oblasti služeb poskytovaných na internetu, reklamní činnosti a tvorby webových stránek, zprostředkování. Uvedl, že měl v roce 2015 příjmy 552 317 Kč bez DPH a výdaje 549 110 Kč bez DPH (rozdíl 3207 Kč) a osobní majetek v celkové výši 3 500 000 Kč, který označil za ukradený. Nepobíral žádné sociální dávky, neměl další příjmy. U závazků vyjmenoval dluhy na zdravotním pojištění ve výši 100 000 Kč, na sociálním pojištění ve výši 100 000 Kč a půjčky na podnikatelskou činnost ve výši 200 000 Kč a dále penále a úroky. Dlužné částky byly uvedeny s otazníkem. Stěžovatel poukázal na skutečnost, že další daňová přiznání již předkládal v různých soudních (blíže nespecifikovaných) řízeních, která vede.

[12] Z údajů, které stěžovatel uvedl v prohlášení, vč. jeho doplnění, skutečně nebylo možné posoudit, jaká je jeho aktuální majetková situace. Městský soud přitom nebyl pasivní, nevzal bez dalšího za relevantní toliko data uváděná v prvním prohlášení, ale naopak vyzval stěžovatele k poskytnutí dalších informací a podkladů, přičemž mu vysvětlil, proč nepovažuje dosud tvrzené údaje a poskytnuté podklady za úplné. Stěžovatel však ani na výzvu městského soudu nedotvrdil své výdělečné poměry za předchozí rok 2016 a nedoložil daňové přiznání za rok 2015. Není pak povinností městského soudu dohledávat tyto doklady v jiných soudních spisech za situace, kdy sám stěžovatel ani neoznačil příslušná soudní řízení. Je to totiž právě stěžovatel, koho tíží důkazní břemeno ve vztahu k prokázání svých majetkových poměrů. On je tím, kdo soudu předkládá skutková východiska, na jejichž podkladě tento o žádosti o osvobození od soudních poplatků rozhodne. Této své povinnosti však stěžovatel nedostál. Z důvodu nedoplnění údajů a dokladů si pak městský soud nemohl učinit komplexnější obraz o jeho finanční situaci. Přestože stěžovatel poukázal na další částky, které musí vynakládat (výdaje související se zdravotním stavem, nájemné, atd.), tyto nikterak nespecifikoval, ani nevyčíslil. V prohlášení pak nefigurují žádné příjmové položky. Zdejšímu soudu, stejně jako městskému soudu, tedy není zřejmé, z čeho stěžovatel hradí své běžné výdaje na domácnost, stravu, léky, apod., jestliže neuvádí žádný další majetek, půjčky (vyjma půjčky na podnikání), podporu blízkých osob, jež by se úhradou podílely na jeho nákladech, přiznané sociální dávky, atp. Úvaha městského soudu o tom, že stěžovatel uvedl neúplné (resp. nevěrohodné) údaje je tudíž správná. Jak z výše uvedeného vyplývá, povinnost dostatečně doložit majetkovou situaci, uložil zákonodárce stěžovateli. Soud nemá pravomoc další skutečnosti zjišťovat či doplňovat z úřední povinnosti. V daném případě stěžovatel důkazní břemeno neunesl a soudu nezbylo než jeho žádost zamítnout.

[13] Jelikož je splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podmínkou ustanovení zástupce z řad advokátů, městský soud zcela v souladu se zákonem zamítl i tento návrh (shodně např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77; nebo ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88).

[14] Městský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[15] Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 8. listopadu 2018

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu